

Установа адукацыі
«Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна»

Г. М. Канцавая

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

**ФАНЕТЫКА. АРФАЭПІЯ. ГРАФІКА. АРФАГРАФІЯ.
ЛЕКСІКАЛОГІЯ. ФРАЗЕАЛОГІЯ. МАРФЕМНАЯ
СТРУКТУРА СЛОВА. СЛОВАЎТВАРЭННЕ.
МАРФАЛОГІЯ**

**Вучэбна-метадычны комплекс
для студэнтаў спецыяльнасці 1-01 01 01 “Дашкольная адукацыя”**

Брэст
БрДУ імя А. С. Пушкіна
2020

УДК 811.161.3(075.8)
ББК 81.411.3я73
К19

*Рэкамендавана рэдакцыйна-выдавецкім саветам установы адукацыі
“Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна”*

Рэцэнзенты:

кафедра беларускай і рускай моў
УА “Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт”

дацэнт кафедры беларускай філалогіі
УА “Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна”,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт **Т. А. Кісель**

Канцавая, Г. М.

К19 Беларуская мова. Фанетыка. Арфаэпія. Графіка. Арфаграфія. Лексікалогія. Фразеалогія. Марфемная структура слова.. Словаўтварэнне. Марфалогія : вуч.-метадыч. комплекс для студэнтаў спецыяльнасці 1-01 01 01 “Дашкольная адукацыя” / Г. М. Канцавая ; Брэсц. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна. – Брэст : БрДУ, 2020. – 254 с.

Вучэбна-метадычны комплекс уключае змест вучэбнага матэрыялу, тэарэтычныя звесткі па тэмах, тэматычныя блокі практычных заданняў рознай ступені цяжкасці да кожнага раздзела, пытанні да экзамену, заданні для кіруемай самастойнай працы, спіс рэкамендаванай літаратуры.

Выданне адрасуецца студэнтам спецыяльнасці 1-01 01 01 “Дашкольная адукацыя”.

УДК 811.161.3'366(076,5)
ББК 81.411.3-21я73

ISBN 978-985-22-0245-9

© УА «Брэсцкі дзяржаўны
ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна», 2020

ПРАДМОВА

Вучэбна-метадычны комплекс (ВМК) па дысцыпліне “Беларуская мова” (раздзелы “Фанетыка”, “Арфаэпія”, “Арфаграфія”, “Графіка”, “Лексікалогія”, “Фразеалогія”, “Лексікаграфія”, “Марфеміка”, “Словаўтварэнне”, “Марфалогія”) прызначаны для рэалізацыі стандарта спецыяльнасці 1-01 01 01 “Дашкольная адукацыя” і забяспечвае ўмовы для эфектыўнай самастойнай работы студэнтаў праз аб’яднанне ўсіх неабходных вучэбных і вучэбна-метадычных матэрыялаў.

Вучэбна-метадычны комплекс (далей – ВМК) мае сістэмны характар: вырашае задачу бесперапыннай адукацыі, абапіраецца на веды і навыкі, набытыя ў школе, актуалізуе і істотна ўзбагачае іх фактычным матэрыялам, арыентуецца на фарміраванне прафесійнай кампетэнтнасці будучых спецыялістаў сістэмы дашкольнай адукацыі.

Мэта ВМК – стварыць умовы для найбольш эфектыўнай рэалізацыі патрабаванняў вучэбнай праграмы “Беларуская мова” і адпаведнага адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі.

Асноўныя задачы ВМК: павышэнне якасці падрыхтоўкі студэнтаў дзённай і завочнай формаў атрымання вышэйшай адукацыі спецыяльнасці 1-01 01 01 “Дашкольная адукацыя”; арганізацыя эфектыўнай самастойнай працы студэнтаў па засваенні вучэбнага матэрыялу.

ВМК уключае ў сябе канспекты лекцый, у якіх паслядоўна і з улікам прынцыпаў сістэмнасці і складанасці даецца студэнтам уяўленне пра структурна сістэмныя асаблівасці беларускай мовы, спецыфіку функцыянавання адзінак розных узроўняў моўнай сістэмы; практыкаванні, якія могуць быць выкарыстаны як на практычных занятках, так і ў працэсе самастойнай работы і змест якіх накіраваны на практычнае засваенне тэарэтычных палажэнняў, на развіццё навыкаў самастойнага аналізу моўных фактаў, адпрацоўку навыкаў фанетычнага, арфаграфічнага, графічнага, лексічнага, фразеалагічнага, марфемнага і словаўтваральнага аналізаў, а таксама навыкаў разбору самастойных і службовых часцін мовы; пытанні да экзамену; спіс рэкамендаванай літаратуры.

У якасці ілюстрацыйнага практычнага матэрыялу прапануюцца тэксты з класічных і сучасных мастаціх твораў, а таксама тэксты, якія адносяцца да публіцыстычнага стылю і выклікаюць цікавасць у чытача.

ЗМЕСТ

Прадмова	3
Змест вучэбнага маэрыялу	4
Прыкладны тэматычны план	11
Фанетыка	12
Фанетыка як раздзел мовазнаўства.....	12
Галосныя гукі: класіфікацыя, пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні.....	13
Зычныя гукі і іх класіфікацыя. Змены зычных гукаў.....	14
Склад як фанетычная адзінка. Інтанацыя.....	19
Практычныя заданні.....	22
Арфаэпія	26
Практычныя заданні.....	30
Графіка	32
Практычныя заданні.....	36
Арфаграфія	38
Практычныя заданні.....	41
Лексікалогія	44
Лексікалогія як раздзел мовазнаўства. Слова як адзінка мовы.....	44
Амонімы. Сінонімы. Антонімы. Паронімы.....	50
Лексіка сучаснай беларускай мовы паводле паходжання.....	57
Лексіка сучаснай беларускай мовы паводле сферы яе выкарыстання.	
Асновы прафесійнай лексікі.....	62
Стылістычныя разрады лексікі.....	66
Актыўная і пасіўная лексіка.....	68
Практычныя заданні.....	71
Фразеалогія	78
Практычныя заданні.....	86
Марфемная структура слова.. Словаўтварэнне	89
Практычныя раздзелы.....	97
Марфалогія	104
Паняцце пра марфалогію. Сістэма часцін мовы.....	104
Практычныя заданні.....	107
Назоўнік як часціна мовы.....	108
Практычныя заданні.....	124
Прыметнік як часціна мовы.....	133
Практычныя заданні.....	142
Лічэбнік як часціна мовы.....	148
Практычныя заданні.....	156
Займеннік як часціна мовы.....	159
Практычныя заданні.....	165

Дзеяслоў як часціна мовы.....	170
Практычныя заданні.....	186
Дзеепрыметнік як форма дзеяслова.....	197
Практычныя заданні.....	200
Дзеепрыслоўе як форма дзеяслова.....	204
Практычныя заданні.....	206
Прыслоўе як часціна мова.....	209
Практычныя заданні.....	214
Службовыя часціны мовы.....	219
Практычныя заданні.....	234
Пытанні да экзамену.....	244
Кіруемая самастойная праца.....	247
Спіс рэкамендаванай літаратуры.....	252

